

Sygn. akt : II AKa 68/04

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 czerwca 2004 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach w II Wydziale Karnym w składzie:

Przewodniczący	SSA Bożena Summer-Brason
	SSA Grażyna Chart SSO del. Marek Charuza (spr.)
Protokolant	Magdalena Gierszner

przy udziale **Prokuratora Prok. Apel. Janusza Konstantego**

po rozpoznaniu w dniu 17 czerwca 2004 r. sprawy

wnioskodawcy **K. B.**

o odszkodowanie i zadośćuczynienie

na skutek apelacji pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 26 listopada 2003 r. sygn. akt. XVI1 Ko 488/98

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Sygn. akt II AKa 68/04

UZASADNIENIE

Wnioskodawca K. B. w dniu 26 listopada 1998r. złożył wniosek o zasądzenie na jego rzecz kwoty 151 300 zł tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania za pobyt w łagrach i na zesłaniu w okresie od 29 grudnia 1945r. do 28 stycznia 1956r., co było represją ze strony NKWD za jego działalność niepodległościową.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z dnia 26 listopada 2003r. oddalił ten wniosek obciążając Skarb Państwa kosztami postępowania.

W uzasadnieniu wyroku wskazano na brak przesłanki z art.8 ust.2b ustawy z dnia 23 lutego 1991r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, albowiem jak to wynika z opisu czynu przypisanego wnioskodawcy przez Kolegium Nadzwyczajne przy Ministrze Bezpieczeństwa Publicznego postanowieniem z dnia 15 maja 1948r. (k.29 –32) , represja dotyczyła działalności niepodległościowej K. B. od października 1947r., czyli po dniu 5 lutego 1946r. - to jest po okresie wskazanym w powołanym przepisie ustawy z dnia 23 lutego 1991r.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy.

Zarzucił orzeczeniu:

1. obrazę prawa materialnego tj. art. 8 ust.1 i 2 ustawy z dnia 23 lutego 1991r. poprzez oddalenie wniosku pomimo ewidentnych dowodów, że K. B. był represjonowany za działalność niepodległościową i że spełnione są przesłanki określone w cytowanej ustawie,

2. obrazę prawa procesowego , a to:

-art.2 § 1 pkt 3 k.p.k. poprzez nieuwzględnienie wszystkich prawnie chronionych interesów K. B. , a w szczególności pominięcie pierwszego okresu jego represji za działalność w Armii Krajowej w latach 1945 –1947,

- niesłuszne przyjęcie w oparciu o treść zarzutu i wyroku , że skazanie K. B. dotyczyło jego działalności niepodległościowej w październiku 1947r., kiedy faktycznie chodziło o eksterminację pod każdym pretekstem żołnierzy Armii Krajowej,

-pominięcie akt spraw Sądów Okręgowych w Katowicach i Warszawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za krzywdę tych wszystkich działaczy , którzy zostali skazani wraz z K. B.tym samym wyrokiem Trybunału Wojennego,

-obrazę art.4 i 7 k.p.k. przez dowolne przyjęcie, że treść zarzutu zawartego w wyroku Trybunału Wojennego ZSRR , a więc wrogiemu państwu ma wyłącznie decydować o przyznaniu odszkodowania i zadośćuczynienia pomimo, że procesy były fingowane, stawiane zarzuty bezpodstawne, a tym samym ustalenia zaskarżonego wyroku nie zostały oparte na realiach stalinowskiego planu sowieckiej polityki wobec polskiego

-obrazę art. 167 k.p.k. poprzez pominięcie opinii Instytutu Pamięci Narodowej, co Sąd winien dopuścić z urzędu oraz pominięcie dowodu z akt współoskarżonych , którzy dostali odszkodowania.

Wniósł zatem o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie wniosku wnioskodawcy ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Katowicach do ponownego rozpoznania.

Po rozpoznaniu apelacji jako uzasadnione ocenić należało te jej zarzuty , które nawiązywały do poczynienia przez sąd orzekający ustaleń co do okresu działalności niepodległościowej , za którą został skazany wnioskodawca, wyłącznie w oparciu o treść zarzutu zawartego w orzeczeniu Kolegium Nadzwyczajnego przy Ministrze Bezpieczeństwa Publicznego z dnia 15 maja 1947r.

Nietrafny okazał się natomiast ten zarzut, w którym mowa o niesłusznym pominięciu przez Sąd Okręgowy pierwszego okresu represji w stosunku do K. B., który to - zdaniem skarżącego- miał być represjonowany również w latach 1945 – 1947.

Zanim wskazane zostaną powody, które spowodowały konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku, stwierdzić trzeba, że nie budzą zastrzeżeń ustalenia Sądu Okręgowego co do okresu w jakim stosowane były represje wobec K. B..

Podzielić trzeba argumenty, które co do tej okoliczności przywołał Sąd I instancji w uzasadnieniu wyroku – strony 2 – 4 .

Słusznie odwołano się nie tylko do treści zgromadzonych dokumentów (z których jednoznacznie wynika, że wnioskodawca aresztowany był w dniu 30 grudnia 1947r.), ale i do zeznań samego K. B. - złożonych przezeń w sprawie Sądu Okręgowego w Katowicach sygn. akt XVI 1 Ko 158/00- kiedy to podał on, że aresztowano go dopiero w grudniu 1947r.

Tak więc te twierdzenia wnioskodawcy w których utrzymywał, że został aresztowany nie w grudniu 1947r. lecz już w grudniu 1945r., trafnie zostały odrzucone przez sąd orzekający jako twierdzenia niewiarygodne.

Zasadnie zwrócono nadto uwagę na fakt złożenia do sprawy XVI 1 Ko 460/95 Sądu Okręgowego w Katowicach przerobionego zaświadczenia, wystawionego przez Prokuratora Generalnego Republiki Litewskiej , w którym to zaświadczeniu został zmieniony rok aresztowania K. B..

Kończąc tę część rozważań podkreślić zatem należy, że uwzględniając materiał dowodowy , jaki został obecnie zgromadzony w przedmiotowej sprawie, w pełni uprawniona była dokonana przez Sąd Okręgowy taka ocena dowodów, która doprowadziła do ustalenia, że okres represji K. B. rozpoczął się w dniu 30 grudnia 1947r.

Przechodząc już do tych zagadnień, które spowodowały potrzebę ponownego rozpoznania przedmiotowej sprawy, przypomnieć wypada, że przepis art.8 ust.2a ustawy z dnia 23 lutego 1991r. - stanowiący podstawę do żądania rekompensaty przez osoby represjonowane przez władze radzieckie – wskazuje dwie przyczyny uzasadniające takie roszczenia. Jest to represjonowanie za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego lub z powodu takiej działalności.

Możliwe jest zatem przyznanie stosownej rekompensaty również w przypadku ustalenia, że represje stosowane były z powodu działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

Konsekwencją tego unormowania jest konieczność oceny, czy pomimo tego, że przypisana działalność miała miejsce już po dniu 5 lutego 1946r., w rzeczywistości represje stosowane były również z powodu działalności niepodległościowej prowadzonej i przed tą datą.

Zagadnienie to pozostało jednak poza uwagę sądu orzekającego, który oddalając wniosek oparł się jedynie na opisie czynu K. B., zawartym w powołanym wyżej orzeczeniu władz radzieckich z dnia 15 maja 1948r. – k.29-32, z którego to opisu wynikało, że wnioskodawca prowadził działalność dopiero od października 1947r.

Niezbędne są zatem szczegółowe ustalenia, czy wnioskodawca prowadził działalność niepodległościową również do dnia 5 lutego 1946r.

Zaznaczyć w tym miejscu wypada, że aczkolwiek w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku znajdują się uwagi o uznaniu za wiarygodne zeznań świadków L. P. i S. S. oraz – za wyjątkiem omówionego wyżej fragmentu odnośnie okresu represjonowania - oświadczeń wnioskodawcy, co z kolei sugerowałoby, że przyjęto iż K. B. działał wcześniej w Armii Krajowej na W. , jednak to istotne zagadnienie wymaga poczynienia bardziej precyzyjnych ustaleń, dotyczących w szczególności okresu owej ewentualnej działalności.

Ocena ta odnosić się winna i do treści informacji (...) Związku (...) –k.101, z której nie wynika , aby K. B. był członkiem tej organizacji.

Celowe będzie także rozszerzenie materiału dowodowego o dane zawarte w aktach spraw o odszkodowania innych osób, skazanych wraz z wnioskodawcą w tym samym procesie w 1948r. – C. M., R. S., M. B.i M. K., które to sprawy prowadzone były w Sądach Okręgowych w Katowicach i Warszawie.

O ile w wyniku przyszłego postępowania zostanie ustalone , że wnioskodawca faktycznie prowadził działalność narodowowyzwoleńczą od czasu wojny, kolejną kwestią wymagającą ustalenia będzie to , czy poza czynem przypisanym K. B. przez Kolegium Nadzwyczajne przy Ministrze Bezpieczeństwa Publicznego orzeczeniem z dnia 15 maja 1948r., rzeczywistą przyczyną wymierzenia mu kary była i jego uprzednia działalność patriotyczna.

Uwzględnić przy tym należy ważkie uwagi zawarte w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 18 listopada 2003r. (P 6/03 , OTK-A 2003, 9 , 94). Podkreślono tam między innym , że: Decyzja o przyznaniu świadczenia lub jego odmowie nie może opierać się wyłącznie na literalnym opisie czynu przypisanego, zawartym w orzeczeniu wydanym przez organ władzy radzieckiej.

Zwrócono uwagę i na to, że władze radzieckie nie były zainteresowane ujawnianiem patriotycznej przeszłości osób poddanych osądowi , a stanowisko ustawodawcy, który wśród przesłanek roszczeń odszkodowawczych osób

represjonowanych przez władze radzieckie nie ujął warunku skazania i unieważnienia wyroku , dobitnie świadczy o ograniczonym zaufaniu do ustaleń przyjętych w orzeczeniach tych władz..

Aby uniknąć ewentualnych nieporozumień jeszcze raz trzeba podkreślić, że w przedmiotowej sprawie odrębną kwestią były ustalenia co do okresu stosowania represji wobec wnioskodawcy, do których to ustaleń nie sposób mieć zastrzeżeń ze wskazanych już wyżej powodów.

Zaznaczyć także wypada, że powyższe wskazania nie określają oczywiście kierunku przyszłego rozstrzygnięcia, ukazują natomiast te okoliczności, które wymagają poczynienia dodatkowych ustaleń, co dopiero umożliwi trafne wyrokowanie w rozpatrywanej sprawie.

Z powyższych względów orzeczono jak na wstępie.